

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/248931,Przystanek-Historia-Budapeszt-Pazdziernik-2026.html>
14.10.2026, 19:13

„Przystanek Historia” Budapeszt. Październik 2026

Wyjazd pracowników IPN do Budapesztu dobiegł końca. Za nami wyjątkowy czas pełen spotkań, poznawania wspólnej historii oraz odkrywania miejsc ważnych dla polsko-węgierskiego dziedzictwa. Na Węgrzech przebywaliśmy od 8 do 12 października 2026 r.

08.10.2026

Nasi pracownicy w drodze na „Przystanek Historia” IPN w Budapeszcie zatrzymali się w spiskiej wsi Lendak na Słowacji, żeby złożyć kwiaty na grobie Wojciecha Halczyna.

Wojciech Halczyn (ur. 4 X 1863 r.), góral z Lendaku, był zasłużonym działaczem na rzecz przyłączenia po I wojnie światowej północnych fragmentów Spisza i Orawy do Polski. W trakcie Kongresu Wersalskiego brał udział w delegacji ze Spisza i Orawy, pod kierownictwem ks. Ferdynanda Machaya, do Paryża, żeby bezpośrednio u aliantów upomnieć się o korzystny dla odrodzonej Polski przebieg granicy z powstałą wówczas Czechosłowacją. Uczestniczył m.in. w spotkaniu z prezydentem T. W. Wilsonem. Ponieważ miał za sobą doświadczenie emigracyjnej pracy w USA, mógł swobodnie rozmawiać po angielsku.

Kiedy postanowiono o przeprowadzeniu na Śląsku Cieszyńskim, Spiszu i Orawie plebiscytu, Wojciech Halczyn zaangażował się w pracę agitacyjną przed zapowiadany głosowaniem. Niestety, w obliczu wojny-polsko bolszewickiej strona polska zgodziła się w zamian za mgliste obietnice alianckiej pomocy na rezygnację z plebiscytu. Nowa granica została wyznaczona arbitralną decyzją Rady Ambasadorów, Lendak pozostał w Czechosłowacji. Wojciech Halczyn przez kilka kolejnych lat mieszkał w Nowym Targu, obawiając się represji ze strony czechosłowackiej, później wrócił do rodzinnej wioski, gdzie ubogo żył do śmierci w 1932 r. Ufundowany w 1935 r. przez dawnych współpracowników nagrobek w języku polskim, został później zamieniony na nowy, ze słowackimi napisami. Delegacja IPN złożyła na nim kwiaty cztery dni po kolejnej rocznicy urodzin Wojciecha Halczyna.



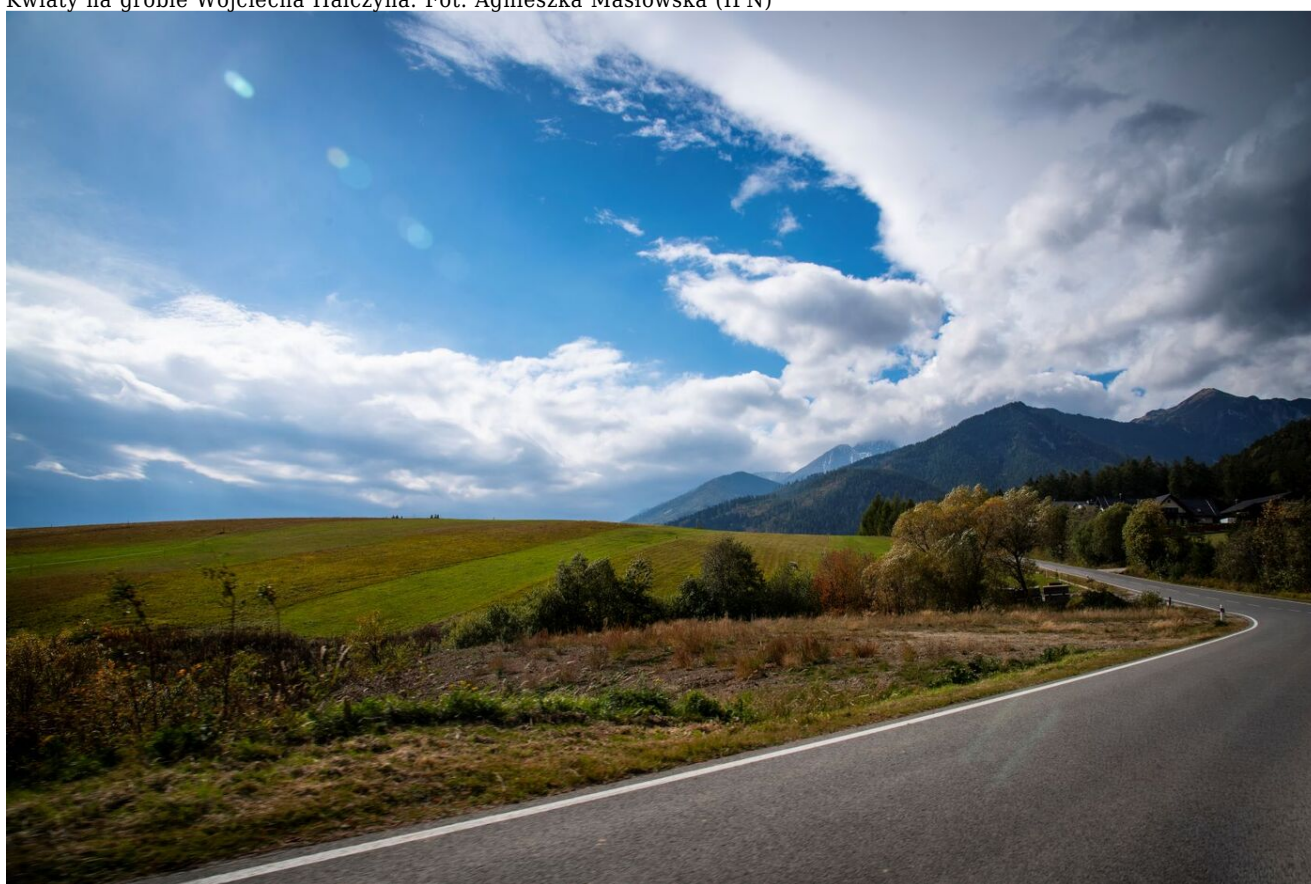
Kwiaty na grobie Wojciecha Halczyna. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Kwiaty na grobie Wojciecha Halczyna. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Kwiaty na grobie Wojciecha Halczyńskiego. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



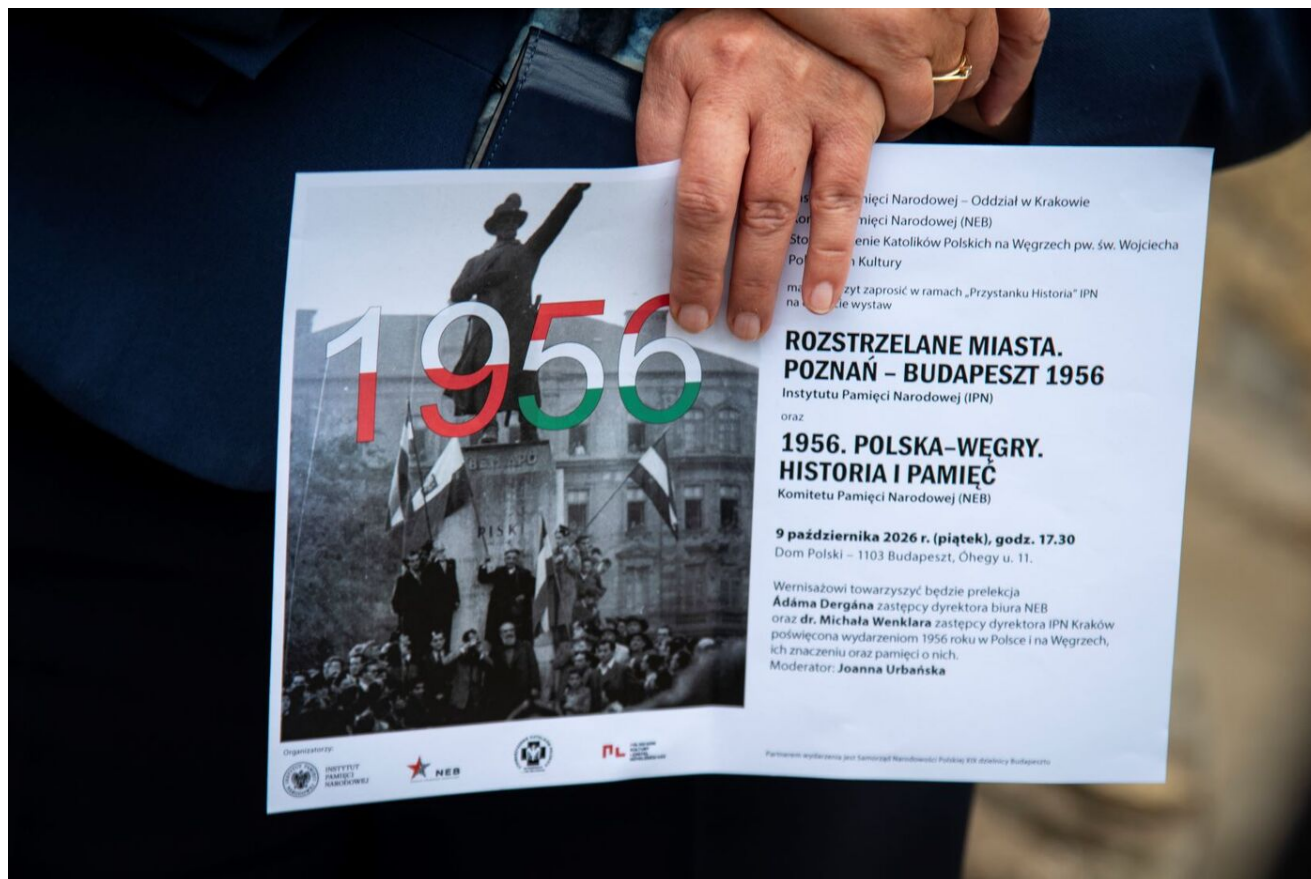
Kwiaty na grobie Wojciecha Halczyńskiego. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Jesienny Przystanek Historia IPN w Budapeszcie związany jest z 70. rocznicą wydarzeń 1956 r. na Węgrzech i w Polsce. W piątek 9 października w Domu Polskim im. Jana Pawła II w związanej tradycyjnie z polskim wychodźstwem dzielnicy Kőbánya, przedstawiciele Oddziału IPN w Krakowie oraz węgierskiego Komitetu Pamięci Narodowej (NEB) otworzyli dwie wystawy

opowiadające o poznańskim Czerwcu, polskim Październiku i powstaniu w Budapeszcie:
„1956.Polska – Węgry. Historia – pamięć” oraz „Rozstrzelane miasta. Poznań – Budapeszt 1956”.

Następnie Adám Dergán z NEB oraz zastępca dyrektora Oddziału dr Michał Wenklar wygłosili prelekcje poświęcone odpowiednio węgierskim i polskim aspektom tych wydarzeń.

Wśród licznie zgromadzonych gości znaleźli się polscy mieszkańcy miasta, przedstawiciele samorządu dzielnicy, a także polskich instytucji i organizacji społecznych, w tym prowadzącego Dom Polski Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha. Szczególnie cenny był udział weteranów powstania 1956 r. w Budapeszcie, którzy dzielili się swoimi wspomnieniami.



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Pierwszy dzień. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Punktem kulminacyjnym jesiennego „Przystanku Historia” IPN w Budapeszcie była dyskusja „Pójdźmy za Polakami! Dlaczego losy polskiego i węgierskiego Października '56 potoczyły się odmiennie?”, która odbyła się w poniedziałek 12 października w siedzibie węgierskiego Komitetu Pamięci Narodowej (NEB). W rozmowie prowadzonej przez dr. Imre Molnára udział wzięli dr Pál Germuska z NEB oraz zastępca dyrektora Oddziału dr Michał Wenklar. Dyskutowano o równoległe rozwijających się w Polsce i na Węgrzech procesach poststalinowskiej odwilży, o wspólnych oczekiwaniach Węgrów i Polaków, i o odmiennym przebiegu wydarzeń z października i listopada 1956 r., które w Polsce zakończyły się pewną zmianą w ramach systemu, a na Węgrzech krwawo stłumionym powstaniem. Wiele miejsca poświęcono w rozmowie wzajemnemu oddziaływaniu między wydarzeniami w obu krajach oraz odpowiedzi na pytanie, dlaczego na Węgrzech doszło do sowieckiej interwencji, a w Polsce udało się ją zatrzymać.

Spotkanie było współorganizowane przez Oddział IPN w Krakowie, NEB oraz Instytut Polski w Budapeszcie. Wśród licznych gości, Węgrów i przebywających w Budapeszcie Polaków, był m.in. chargé d'affaire Ambasady RP na Węgrzech Jacek Śladewski.



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Dyskusja. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

W niedzielę 11 października 2026 r. dr Michał Wenklar i pracownicy uczestniczyli we mszy św. w Polskiej Parafii w Budapeszcie, a następnie w spotkaniu z Polonią skupioną wokół parafii, które odbyło się w Domu Polskim im. św. Jana Pawła II.



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



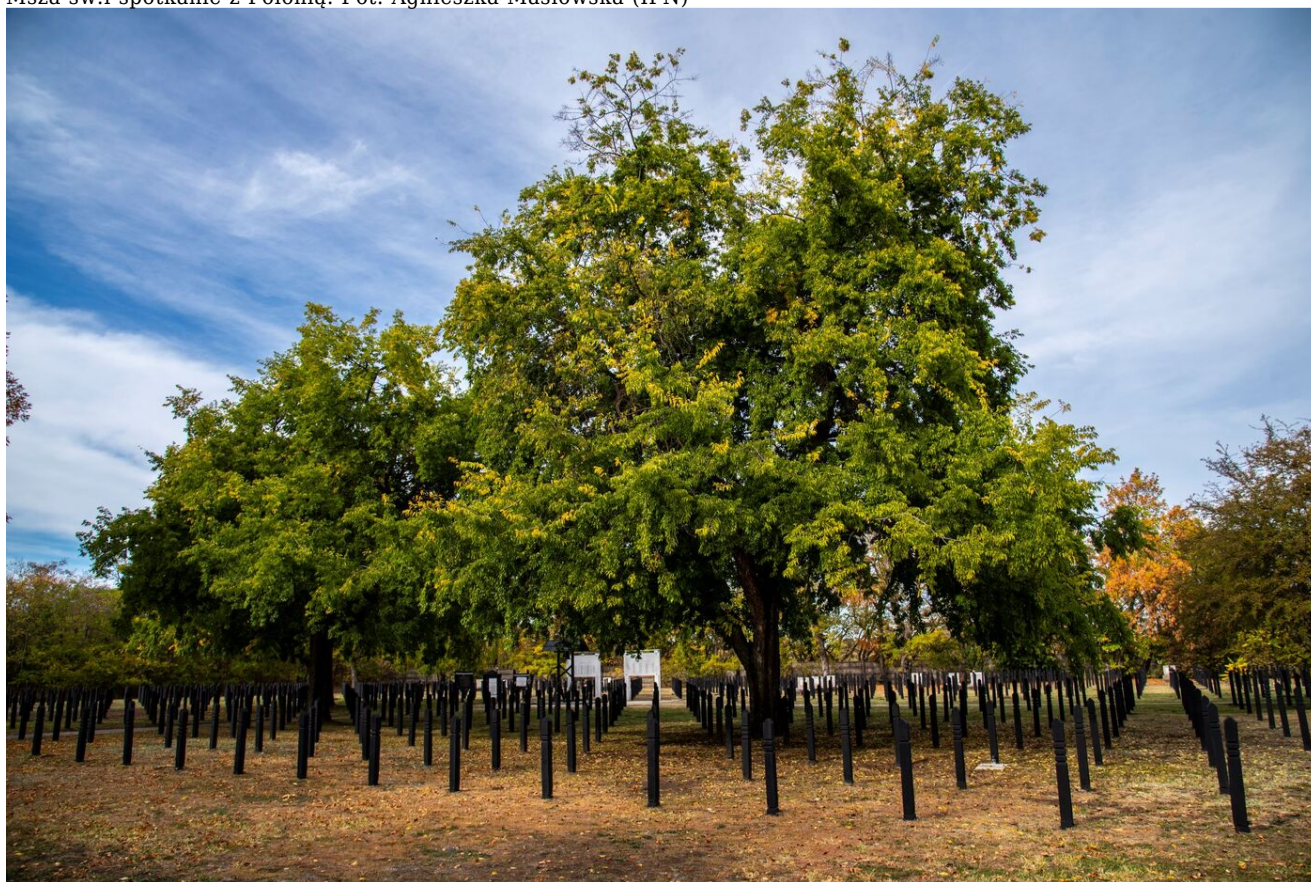
Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



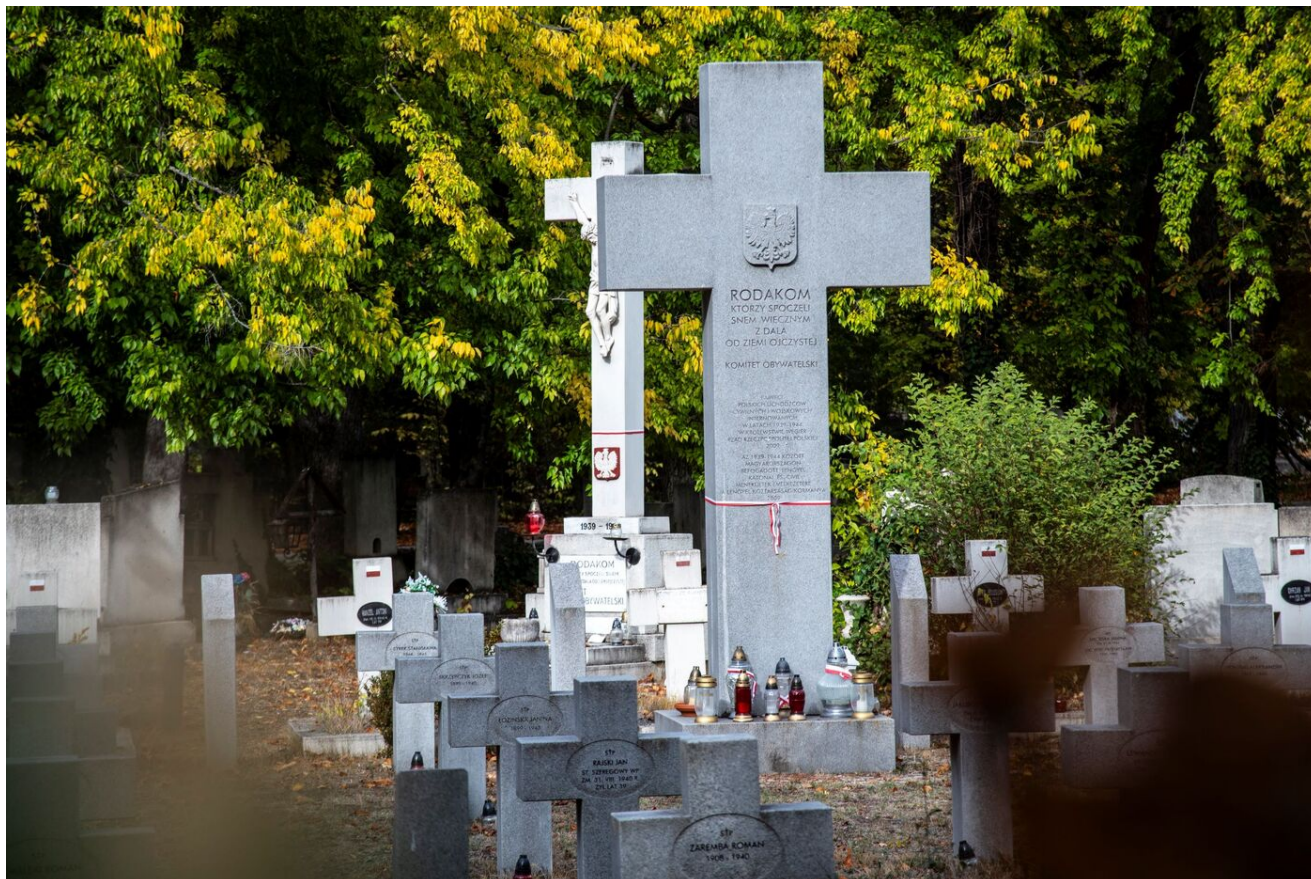
Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



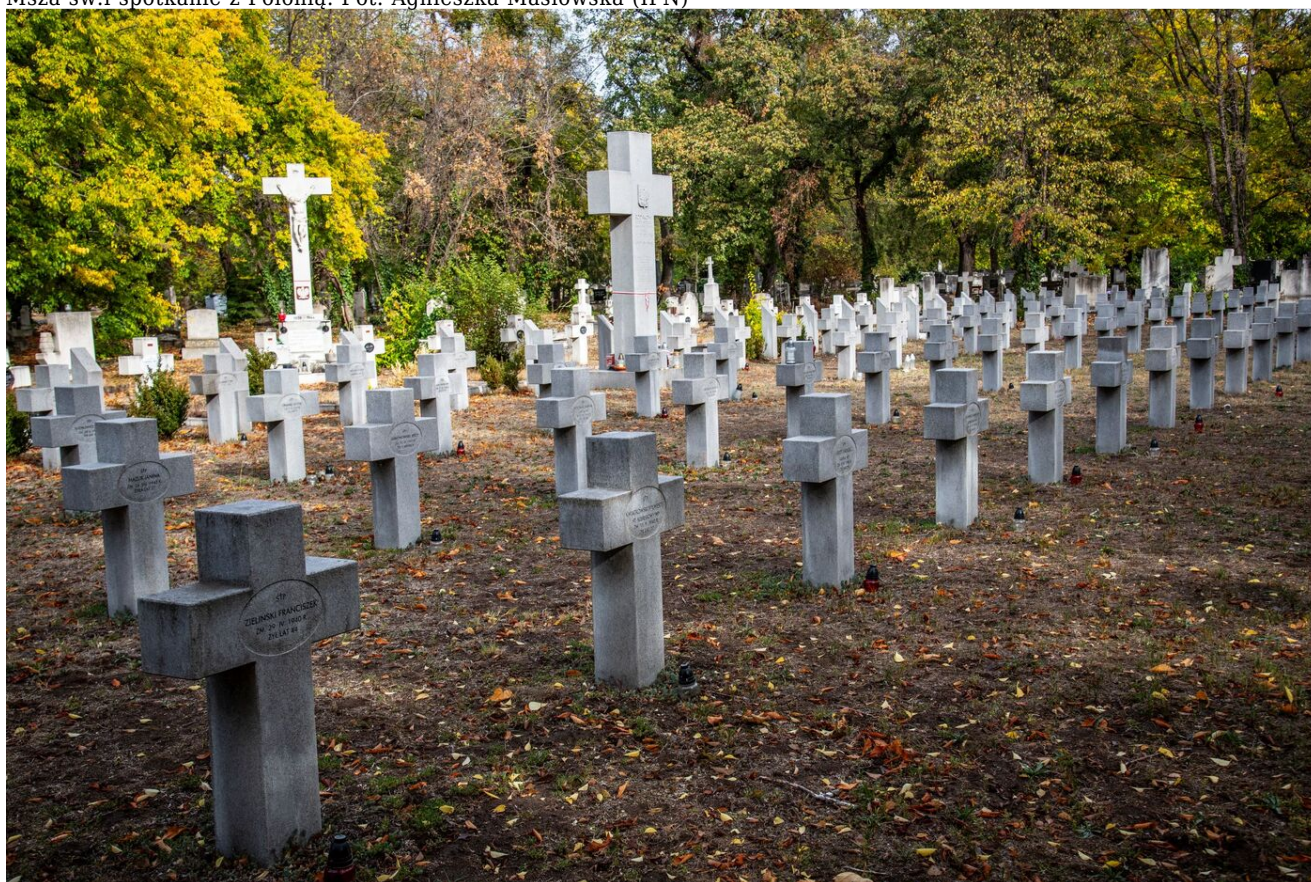
Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)



Msza św.i spotkanie z Polonią. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Podczas ostatnich kilku dni wyprawy nasi edukatorzy działali na rzecz popularyzacji historii Polski, tak pośród Polonii, jak i Węgrów. Zorganizowano zajęcia w Ogólnokrajowej Uzupełniającej Polskiej Szkole i Przedszkolu na Węgrzech oraz w Szkole Polskiej im. Sándora Petőfiiego przy Ambasadzie RP w Budapeszcie.

Pracownicy Oddziału: Agnieszka Maślowska (koordynator projektu), Kamil Szkaradek i Piotr Milczanowski przeprowadzili poświęcone wydarzeniom roku 1956 warsztaty zatytułowane „Polska - Węgry: Paczka dla przyjaciela”, na których dzieci przez pryzmat pomocy udzielonej Węgrom przez Polaków poznały szczegóły wydarzeń poznańskich i budapesztańskich, a także ich kontekst polityczny.



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)



Zajęcia edukacyjne. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Budapeszt

Kraków

Edukacja

